

valamint Csehország földrajzi témájú publikációinak online bibliográfiájáról, a Geobibline adatbázisról is olvashatunk. A folyóiratot ezúttal is a szokásos függelékek (szerzői tájékoztató, beérkezett kiadványok listája stb.) zárják.

PEŤOVSKÁ FLÓRA
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

Вопросы Ономастики 14–15. (2013)

Főszerkesztő: ELENA BEREZOVICS. Uráli Állami Egyetem, Jekatyerinburg.
14. 200 lap, 15. 254 lap

1. Az orosz Voproszű Onomasztiki 2013. évi két számát külön-külön, rovatok szerint mutatom be a következőkben.

2. A 14. szám

Tanulmányok. A rovat öt írása közül három helynevekkal, egy személynevekkal, egy pedig írói névadással foglalkozik. V. L. VASZILJEV Novgorod, Pszkov és Toropec térségében található folyók és tavak neveit elemzi szerkezetük és alkotás módjuk szerint, valamint rendszertani, jelentéstani, etimológiai és nyelvi-etnikai szempontból, egy szláv, egy balti és egy finnugor nyelvi réteget különítve el bennük (7–30). D. V. KUZMIN a Finn-Karélia helyneveire gyakorolt nyelvi hatásokat vizsgálja (31–40). A szerző a karjalai nyelvjárások olyan fonetikai, morfofonetikai és lexikai jegyeit mutatja ki e nevekben, melyek finn nyelvi kontaktushatással alakultak ki. E területre ugyanis, mely jelenleg az Oroszországhoz tartozó Karéliei Köztársaság ladoga-karéliei részének északi felén található, már a 16. században megkezdődött a finnek betelepülése. M. V. AHMETOVA nagyjából kétszáz olyan informális oroszországi városnevet elemez, amelyeket más helynevek motiváltak; ilyen például a *Joskar-Ola* helyett a *Yorkshire Ola* (41–57). Megfigyelései szerint a két név összekapcsolását motiválhatja egyrészt a nevek alaki hasonlósága, másrészt a két település közti vélt vagy valós hasonlóság. O. D. SZURIKOVA olyan orosz és ukrán ragadvány- és családneveket vizsgál, amelyeket testrésznevekből hoztak létre a magyar fosztóképzővel rokonítható *Bez-* előtaggal, valamilyen testi fogyatékosagra utalva (pl. 'Ujjatlan', 'Fogatlan'; 58–78). A szerző kimutatja az e csoporton belül leggyakoribb töveket, majd feltárja e névalkotási mód produktívitasának nyelvi és nyelven kívüli okait is. K. I. BARANOVA írói névadással kapcsolatos munkájának témája, hogy Tatyjana Tolsztaja egy novellájában a fő karakter, Zója neve hogyan járul hozzá a cselekmény előmozdításához és a karakter megformálásához.

Közlemények. A rovat egyetlen cikkében (88–104) JU. A. KACSALKOVA Jekatyerinburg szinkron hivatalos belterületi helyneveit osztályozza a motiváció szempontjából.

A névtudomány külföldi műhelyeiből. A rovatban két írást olvashatunk. Az első E. EICHLER 2008-as német nyelvű beszámolójának orosz fordítása, mely a szláv névtani atlasz céljait, módszereit, problémáit és előzményeit összegzi (105–111). A másik V. V.

ALPATOV áttekintése Nagy-Britannia 20–21. századi helynévkutatásáról, annak intézményrendszeréről, történetéről, főbb irányairól és eredményeiről (112–131).

Tudományos élet. A rovat három hosszabb beszámolót közöl (egy jekatyerinburgi, egy rigai és egy jaroszlavli konferenciáról; 132–146); ezeket pedig rövid, néhány soros beszámolók és információk követik 29, a 2012–2014 közötti időszakban világszerte megrendezett vagy megrendezendő névtudományi konferenciákról.

Recenziók. E rovatban egy manysi nyelvű uráli hegynéveket tárgyaló kötetet (154–162), illetve egy ukrán és amerikai helynevekre támaszkodó névelemzési modellt alkalmazó névelméleti kiadványt, egy ötkötetes névtipológiai munka első kötetét ismertetik (162–165).

Könyvespolc. A rovat 29, a szlávok mellett spanyol, angol, román és francia nyelvű névtani monográfia és szótár néhány soros bemutatását adja közre (166–178).

Új disszertációk. E rovatban egy vízneves és egy krononimákat (ünnepek neveit) tárgyaló doktori értekezést mutatnak be hosszabban (179–190).

3. A 15. szám

Tanulmányok. E szám nyolc tanulmánya közül három-három hely- és személynévekkal, egy népnévekkal, egy pedig kereskedelmi és márkanevekkal kapcsolatos kérdéseket tárgyal. O. V. SZMIRNOV a Mari Köztársaság és a Vjatka közlépső folyása mentén található helynevek mari és az orosz réteg előtti, Kr. e. 1–2. századi rétegét kutatja (7–59). Célja: nyelvészeti eszközökkel igazolni azt a feltevést, hogy az említett időszakban a terület lakossága permi (ösudmurt) nyelvet beszélt. Míg korábban csak egyes helyneveket hoztak fel ennek bizonyítékként, ő rendszerszerű vizsgálat alá vonja a vidék helyneveit, ismétlődő töveket és formánsokat, valamint népnéveket keresve, az összehasonlító nyelvészet és a geolingvisztika eszközeit is felhasználva. Véleménye szerint a terület számos helyneve egy olyan, kihalt nyelv nyomait tükrözi, mely a volgai finn és az öspermi rokona vagy dialektusa lehetett, azaz valahol a kettő között helyezkedhetett el. N. V. KABINYINA olyan, az arhangelszki régióban található finnugor és orosz eredetű tőneveket vizsgál, amelyek a tő alakjára utalnak: szemantikai alapon rendszerezi őket, egyes földrajzi közneveknek pedig új etimológiát is javasol eredményei alapján (60–90). Nyelvészeti hipotézisei alátámasztására, a tavak alakjának vizsgálatára számos térképet is felhasznál. F. P. CACCIAFOCO angol nyelvű írásában azt az itáliai és európai területet próbálja rekonstruálni, amelyen az *alb- (illetve az ebből eredő *olb-* > *Orb-* ~ *Urb-*) töből származó helynevek elterjedtek (91–107). Feltevése szerint e nevek nem egy ősideurópai *albho- 'fehér' melléknévre vezethetők vissza, hanem az indoeurópai alapnyelv egy még ősbibb állapotában meglévő *Hal-bh- 'víz' töre, mely közös eredetű lehet egy akkádból származó, 'forrás' jelentésű sumér szóval. I. A. KJURSUNOVA 15–17. századi orosz és svéd forrásokból származó karéliei személynévekkal foglalkozik (108–127). Megállapítása szerint a leggyakoribbak szinte teljesen ugyanazok az egyházi nevek voltak, amelyek az orosz területeken is, és a névváltozatok szerkezeti felépítésében sincsenek szignifikáns területi eltérések. Ennek oka az lehetett, hogy a helyi, balti finn népesség azokat a neveket preferálta, amelyek az oroszok körében ismertebbek, illetve leterjedtek voltak. I. M. GANZSINA szintén történeti keresztneveket vizsgál, 16–17. századi tveri üzleti dokumentumok alapján (128–136). A férfinevek szerkezeti változásairól tervezett cikksorozatának e nyitódarabjában az *-a*, *-ija* végű morfológiai típust elemezve feltárja az alapnevek sokféle változatát, és azt

is áttekinti, milyen fonetikai és morfológiai változások révén illeszkedtek be az idegen eredetű nevek az orosz keresztnévrendszerbe. A. GUDAVIČIUS egy különleges litván keresztnévtípusnak, a természeti jelenségek, állatok és növények megnevezéséből eredő neveknek a történetét vázolja fel a litván állampolgárok neveinek 1898–2010 közötti adatbázisát, a šiauliai újszülöttek nevét tartalmazó 1999–2011 közti nyilvántartást és több szótárat felhasználva (137–145). A névtípus a litván függetlenség 1918-as visszaszerzése után kezdett elterjedni egyes régi litván nevek felelevenítésével és újak létrehozásával. A 20. század végén a globalizáció következtében megjelentek ugyan az idegen eredetű keresztnévek is, ezek aránya azonban egyelőre még nem jelentős, így a tárgyalt névtípus továbbra is jelentős arányban van jelen a litván keresztnévek állományában. A. I. GRISCENKÓ munkájának középpontjában a népnevek állnak (146–163). Forrásként az orosz értelmező szótárakat használja, a legkorábbi, 19. század végétől egészen a legújabb, napjainkban is szerkesztettig. Megfigyelése szerint ezek melléknévként, azaz közsóként kezelik a népneveket, és igen szűken, etnikumként értelmezik jelöltjeiket. Ezzel szemben a szerző tágran értelmezi a népneveket, ide értve a népek, nemzetek, törzsek stb. nevét is. T. P. ROMANOVA olyan orosz márkanevekre koncentrálna, amelyek valamilyen orosz etnokulturális markerrel rendelkeznek (164–173). A szerző számba veszi azokat a lexikai, stilisztikai, szemantikai stb. eszközöket, amelyek révén e nevek az orosz kultúrára utalnak, majd elemzi e márkanevtípus kommunikációs funkcióit.

Közlemények. E rovatban mutatót olvashatunk egy készülő, helynevekből keletkezett közzavakat közreadó orosz szótárból (174–199).

Tudományos élet. E számban egyetlen hosszabb beszámolót olvashatunk, a 2013 májusában Nagybányán rendezett nemzetközi névtani konferenciáról (200–203). A rendezvény hat magyarországi előadója közül háromnak, BÖLCSKEI ANDREÁNAK, N. FODOR JÁNOSNAK és SLÍZ MARIANNNAK az előadására tér ki röviden az ismertetés (202). Ezt 18, 2012–2014 között világszerte megrendezett névtani konferenciáról szóló néhány soros információ követi (204–207).

Recenziók. Ez alkalommal egy Novgorod ószláv helyneveit tárgyaló kötetéről olvashatunk egy hosszabb ismertetést (208–226).

Könyvespolc. E rovat több névtani folyóirat korábbi számairól közöl kilenc hosszabb, átlagosan 1,5–2 oldalas ismertetést, köztük részletesebben is a Névtani Értesítő 2012. évi 33. (229–232) és 2013. évi 34. számáról (234–236). Az Acta Onomastica 2011-es száma kapcsán továbbá TÓTH VALÉRIA cikkét (226), ugyanezen folyóirat 2012-es számát bemutatva pedig KOVÁCS ÉVA (232) és BÖLCSKEI ANDREA (233) írását is megemlíti.

Új disszertációk. A rovat az Oroszországban 2012–2013 között megvédett 35 névtani témájú disszertáció bibliográfiai adatait közli (239–241).

Megemlékezés. A kötet zárásaként a 2013-ban elhunyt, nemzetközi hírű orosz névkutatóra, A. V. Szuperanszkajára emlékeznek (242–243).

SLÍZ MARIANN

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar